

S
luníčko vysvitlo opět a vzbudilo zemi,
tíživou námahu zimních dnů zvrátilo v žert,
zmizely ledy i všeliké útvary mrazu
a v šíř i dál se hned s hukotem rozplynul sníh.
Pastviny okráaly, laskány povětrím vlahým,
na lukách kvítí se vyrvalo z umrlčích pout,
ožily lučiny, keře i daleké pláně,
hory i doliny shodily bělostný šat.
Všechno, co v ohyzdném podzimu zmíralo s pláčem,
všechno, co v rybnících přečkalo ledy a mráz,
všechno, co v doupěti pod stromy přes zimu spalo,
všechno se radostně létu hned poklonit šlo.

Z mrazivých brlohů vylezli krysy a tchoři,
krkavci s vranami, sovy i zástupy strak
vítali pohodu stejně jak myši a krtci.
Mouchy a komáři, blechy i přemnohý hmyz
vylétl v houfech a hemžiti začal se všady,
dotěrně kousaje pány i vesnický lid.
Dokonce královna včel rychle vzbudila čeleď
a hned ji na louky poslala sbírat med.
V mžiku se na světlo škvírami počaly dráti,

křídélky třepat a na svoje písťalky hrát.

V koutě však usazen, pavouk své pletivo předl,
tíse si chystaje na nové výpravy síť.

Medvěd a vlci se radostí do tance dali,
mlčky se plížíce do lesa přepadat zvěř.

Jaký však div se stal! Do našich příbytků nikdo
z četných těch zástupů nenesl slzy a pláč,
nepřišly společně vzdychat, však smát se a jásat,
protože zima už ztratila všechnu svou moc.

V lukách a na nivách vesna se ujala vlády,
skrýše i zákoutí naplnil pohyb a ruch,

šumot i bzučení v mžiku se rozlétko kolem,
zazněly vysoké trylky i hluboký zpěv,

ptáci se s třepotem křídél až do oblak vznesli,
jiní zas ve větvičích vzdávali bohu svůj hold.

Nikdo si nechtěl přec naříkat na hlad a bídu,
třebaže leckterým pořádně zvěšel již šat,
nejeden poutník si po cestě roztrhal chochol
a pár soust s námahou na polích nalezl jen.

Přes mnohé útrapy nikdo však nechtěl si stýskat
a všichni s jásosem tančili radostný rej.

Se svými sousedy čáp přilétl vesele domů,

na střeše zobákem klapal, jak jeho je mrav.

Když se tak radoval, i jeho družka tam přišla

— líp bylo na chvíli opustit studený byt —
a svého manžela zobákem zdravila něžně.

V zimě však na střeše ztrouchnivěl kdejaký trám,
ba i to obydlí, stavěné před dvěma léty,

téměř se rozpadlo v hromadu trosek a suť.

Hřeben i krokve a kalence zánovní ještě

vítr svou vlající perutí se střechy strh,

v neladu leží práh, dvěře i okenní rámy,

domek se shrbil a pokrivil v trámech a zdech.
Proto hned oba, jak hospodář dobrý má zvykem,
do práce spěchali spravít, co zničil jim čas.

Na stavbu přinášel muž plné náruče proutí,
manželka jeho zas látala rozbité zdi.

Oba pak po těžké práci a námahách mnohých
k bahniku odlétli trochu si nalovit ryb.

Po cestě chytili žáby a několik ropuch,
i za to bohu však vzdávali ze srdce dík.

Ničemný člověče, od nich se skromnosti nauč,
a když se nasytíš, na boha pomysli též!

Lesy a houštiny začaly písňemi zvučet,
z úrodných polí a lučin se rozezněl zpěv.

Drozdí a kukačky létali vesele spolu
a přitom chválili boha, že život jim dal.

Vlaštovky s lehkými křídly se do výše zvedly,
v jásavem škádlení prolétly vzduchem jak šíp,

bez peře, bez soli sezobly skromný svůj pokrm
a pak si šeptaly pohádky z dalekých cest.

K pochmurným mračnům jak divem se vyhoupl jeřáb,
něbesa naplnil jeho křik smutný jak pláč.

Nechtěl však naříkat nebo si stýskat a kvílet,
ne, chtěl jen povědět světu, jak mocný je bůh,

který jak kouzlem dal ptákům tak přemohlé hlasy.
Vrabci i s písťalky, slyšíce takovou řeč,

volali překotně: „Také my boha chceme chválit.“

Zatím jen slavík, jenž doposud moudře byl skryt,
čekal, až ustanou na lukách všeliké písňe.

Potom, jak každý rok, poslední začíná pět,

a až když za noci všechno v snách vhrouženo leží,
sám bdí a v temnotách trylkuje bohu svůj dík.

Ještě když svítá a z postelí vstáváme k práci,

gondrai -
lietuvos p.

algori ni ai
nomai

darbo
luku
manite
didakta

nuparaboti
salo žoděičis

Však hle, když někdo se odváží zobáčkem blíž, přiběhne se síť, bláhové druhy nám schytá anebo nabitou puškou nás postřílí hned.

Pravda, jsou u ptáků též mnozí prohnaní lháři, kteří svým bratříčkům z mlsnosti zadají smrt. Jestřáb, ten podvodník, i jeho rádkyně sova, krkavci s hejny vran i jejich společnic strak po pravdě každý rok zahubí přemnoho ptácat. Nikdy se u nás však nenašel takový vrah, který by mlsat chtěl, jak jenom otevře ústa.

Když se tak bavili, stala se podivná věc: Ozval se strašný křik, jako když někdo se topí. „Pomozte, pomozte,“ nařikal znova a zas. Celý houf zděsil se zvukem tak hrozného pláče, ani sám orel se nemohl leknout, ale jen netopýr s ošklivou šedivou sovou pomalu vylétl si troufali z ohavných děr, aby se koukli, co špatného komu se stalo.

Jeden pán bohatě oděný — hanba to říci — pomyslí, jeden z těch, kteří si nejvýše stojí, kteří se jenom cpou, přijíce nejdražší z vín, válel se po zemi, nadával strašně a křičel, svolával čerty i veškerý dábelský rod, zuřil tak hrozně a rouhal se přítom i bohu, až peklo zděšeně chrllilo síru a dým a zem se rozpukla, vrhající satanské zmetky. Víme, jak doveďou pánové křičet a klít, běda však, sedláci též tomu mravu se učí.

„Co je ti, chudáku,“ netopýr pána se ptal a chtěl se soucitně dozvědět, jakou má bolest.

3

netuklan
mařitas

„Kaviár dělá ti špatně a koliku máš nebo snad pečeně v bříše ti neplechu dělá? Minulým rokem se právě tak přecpal tvůj strýc a jeho bratrance jako ty běhavku měli; však jim též žaludek praskl a stihla je smrt.“

Ale ten břichatec, který teď výčitky cítí, ještě víc nadul se a jako pomaten řval; v chomáčích trhal si zoufale ze skrání vlasy, z brady si žalostí vytrhal kdejaký vous a celý obličej křivými nehty si drásal. Nedosti na tom však: mrhal i penězi dál, rozkročil nohy a prostřenou tabulí cloumal, až ze všech koutů se seběhli hladoví psi a panská jídla i převzácné lahůdky žrali.

Nedosti na tom však; vytáhl ohromný nůž a sám si, hrůzo, chtěl probodnout jícen i hrdlo. Při tomhle pohledu netopýr lekl se tak, že ani nemohl kožená křídélka zvednout.

Ohavná sova však, vidouc, že zoufat si chce, rychle se odlamtud vrátila nazpátky domů, aby tu novinu přišernou, děsnou a zlou v bouři a nečase každou noc vyprávět mohla; dodnes ho vzpomíná s pláčem, když snáší se tma.

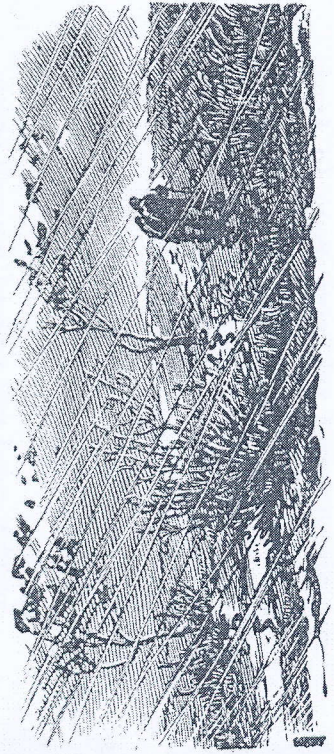
Oprěný o hůl, děl Vávra: „Ach, nejhorší není, když Bleberisovi vykládá takový bloud, jako by šlechtici v rozkoších hýřili stále a lidé ve městech tančili každický den. Takový mluvka, když zahlédne nádherné sídlo anebo zaslechne na cestě třeptivý vůz, myslí, že každý pán, oděný do krásných šatů, zrovna jak anděl se může jen bavit a smát.“

z etologie

4

litig bebrtašienų pastarais metais.
Pirvalomijai šaltiniai:

Podzimní dory

Paralė
me PL
} Podivej, slunčko opēt se kutālī od nās,
k večeru klesā a pospīchā za obzor spat.
Svoji zāī pried nāmī každý den vīc a vīc skryvā,
hled, a den ode dne roste a dlouží se stīn.
Vītr jīž pomalu zamāval chladnāmī křīdly,
zadul a s šumotem poslednī teplē dny smet.
Vlahý vzduch pozvolna začīnal chladnout a studīt,
přīpomnēl starēčkūm, že už je na kožích čas;
babička s třeslavým dēdou si ke kamnūm sedli,
jīnī si zalezli do teplých svētnic a hlad
tīšīli vlažnāmī jīdly i teplejší stravou.

} interjevas / PL ekles.

Vsude kol dokola mēkne a naříká zem,
když její rozmoklý hr̄bet tvrdē drāsājī kola.
Tam, kde dřīv lehce pár hnēdākū utāhl vūz,
nynī se tēžce a s nāmahou čtyřspřēží vlēče.
Na osách skřīpājī kola a z rozjetých rýh
šplīchājī špinavē cākance hnusného blāta.
Tu a tam zmizely pod vodou prostory luk,
dēšt se lil proudem a chasníkūm promočil zāda.

přece však každý den vzdáváme bohu svůj dík.
Zato vy, holoto, hliáte vydatná jídla,
převzácná vína si lijete do tlustých břich,
na boha s nebesy nechcete přitom však myslet.
Nemáte hrůzu, že kaviár zaskočí vám
anebo Perun vám stavení na popel spálí?
Takto jsem dumal, až dostal jsem zpáteční list.
Pak jsem hněd, vylekán k smrti a v zlosti a strachu,
vyskočil dveřmi a na koni uháněl zpět.“

Podotkl Selmas: „Je skutečně zlá naše doba,
každý se stará jen o samou hloupost a šprým
a pán i sluha jak o závod do pekla pádí.
První se po pansku nadme a obrne nos,
za boží jméno se pomalu stydí a onen,
aby se zalíbil, z boha si tropí jen smích.
Pán, který v zběsilém úprku k ďáblovi spěchá,
často svým příkladem zaslepí služebný lid.
Bůh, jeho jméno a vznešený příbytek boží,
posvátná píseň a modlitba pobožných rtů
zapáchá takovým lotrům jak hromada hnoje.
Šlechtice omámí karban a kejklářská hra
a pak i sluhové vtipkují jenom a hřeší.
Ach, kam se poděla počestnost za našich dnů!“

Při tomto hovoru pomalu končila svatba.
Vtom Bleberisův kmán v sandálech přichvátal k nim.
Vykřikl: „Těšte se, opět se hostina chystá!
Benedikt zrovna si na husu nabrousil nůž
a sám jsem slyšel, jak Paikžentis zabíjel skopce.
K hodům byl poražen Vauškusův plemenný býk,
zatímco v zahradě Michal tak opékal kance,
že se až na míli šířila vůně a kouř
zaclánel slunce a hvězdy i studený měsíc.“

Klobás se najíme, každý, co bude jen chtít.“
Šunku a slaninu sedláci vyudit dali,
aby i za zimních měsíců měli co jíst,
a ještě stále cpou do těch svých udíren maso.
Takto se začaly litevské hody a kvas.
Každý tam okřál a zapomněl na svoji bídu.

Nesmíte soudit však z toho, co říkáme vám,
že nám jen šprýmy a hlouposti tanuly v hlavě.
Všichni přec nadmíru na poli trpěli jsme,
běhali na panské, jak se to od chámů žádá,
orali, vláčeli, silí a vozili hnůj,
posekli, shrabali, na půdu schovali seno
a pak jsme svezli i úrodu z polí a luk.
Ach, kolik dřiny jsme museli vykonat v potu!
Děšť se nám nejednou při práci po zádech lil
nebo zas jindy nám žhavý žár vysoušel lebku.
Když jsme až únavou padali, sotva pár soust
nemastné kaše a suchého chleba jsme měli.
Domácí pivo jsme ředili v úpalných dnech,
často i vodu jsme hltali z nečisté louže.
Ve velkých kapkách nám vystával na tvářích pot,
řinul se proudem a stékal nám okolo nosu.
Ach, jak nás chudáky soužila dřina a strast!

Proto teď, když jsme se zbavili břemena bídy,
přejte nám na chvíli radost, když na hodech jsme.
Vždyť přece proto nám dobrý bůh seslal své dary,
abychom po těžké nouzi a robotě zlé
okřáli zase a dosyta mohli se najíst.
V potu chléb dobývat každému přikázal bůh,
musíš však jíst, abys při práci neztratil síly.
Zabíjej všechno, co na pokrm určeno je.
Tučného býčka si, příteli, zařízni směle,

Podzimní dary

hojnost

Hlad, nedostatek

hojnost

5

↑

savo
zodžais

↓

hojnost

porážej bezrohé skopce a ovečky skol,
do hrnce naházej slepice, kachny i husy,
zabíjej selata, vepře i všeliký brav;
na vuřtech s krupicí dej si pak ve zdraví chutnat.
Nakrářej klišku a salám si udělej z ní;
když ti to nestačí, vezmi si pořádné střevo,
neboj se, že by ti prasklo, a nacpi tam plíc,
co se jen vejde. A na játra pomysli také.
Vše, co teď uděláš, přijde ti po čase vhod.
Přece víš dobře, jak na jaře trpíme nouzí.
Není snad lépe mít při svozu kompostu špek
nebo dřív nežli jdem na panské posekat žito,
doma si osmažit uzenou kýtu a hřbet?

„Pravda,“ děl Vavřinec, „na všechno třeba jít s mírou.
S rozvahou musíme porážet v podzimní čas
a pak si rozumně musíme rozdělit jídlo.
Je to snad moudré, když někdo z nás po tučných žních
špřymuje, zpívá a špekem si přecpává břicho,
se džbánem chodí a pod obraz opilý je?
Vždyť přece víte, jak Dočys se motá a křepčí,
stále jen chlastá a mlsá, co jenom se dá;
promarní všechno a musí pak žebrotou chodit.
Jinochu, v jídle i pití vždy rozumný buď!
Mnoho dní uplyne, nežli se rok sejde s rokem,
a ty se budeš chtít nasytit každický den.
Snídani, oběd i večeri budeš chtít denně,
abys čím zahnat měl kručení hladových střev.
Nejednou večer, když v polích se protáhne práce,
vyceňš dychtivě zuby i na suchý chléb.

Každý den nemůžeš hýřit jak na selské svatbě
ani jak na křtinách stále se nemůžeš cpát.
Nedávej žaludku rozličné pochoutky stále,

hlupák jen utratí za mlsky poslední groš,
takže má nakonec stěží jen nemastnou kaši.
Pastinák s mrkví a brukev i tuřín a boršč
s červenou řipou i lahodným kyselým zelím,
v kastrole vařené fazole, boby a hrách,
hrachovka anebo výborná krupičná kaše,
polévka z vloček, když v hrnci ti bublá a vře,
po různém způsobu vařené pokrmy z brambor,
a jestli nešetříš tukem, i pochoutky z hub,
všechno je výborné chuti a dobře ti slouží,
jestliže každý den s mírou své pokrmy jíš
a jestli při jídle myslíš i na horší časy.

Posekej, příteli, ještě ti něco chci říct.
I mezi Litevci někdy se ničema najde,
který, ač litevskou mluvu a obyčej zná,
hanbu nám působí zrovna jak nějaký Němec.
Mnozí, když v hospodě vypijí povíce piv,
německy klejou a zpívají německé písně;
denně jak Němčouři dokonce do šenku jdou.
Takový mluvka pak promarní zásoby všechny,
napolo nahý se vleče a pro smích je všem.
Mrhači hnusní, což proto snad bůh svoje dary
každý den štedře a v hojnosti rozdává nám,
abychom zrovna jak prasata cpali si břicho?
Rozumně musíme žaludku potravu dát,
nutno však myslet i na to, jak oděv si získat.“

Zašeptal Bužas: „Je pravda, co říkáte zde.
Víme, že každý se nahý a bezmocný rodí,
velký pán zrovna jak našinec, ubohý kmán,
ba i sám císař jak chudý a odraný sluha.
Hloupým se narodí žebrák i zchytralý pán
a z prsu matčina oba dva učí se píti.“